

УДК 657.631:338.432 (075.8)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Сметанко О.В.

*Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана», м. Сімферополь, Україна
E-mail: smetanko@mail.ru*

Розкрито проблемні питання методики внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями. Виділені основні етапи та напрями проведення внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями.

Ключові слова: внутрішній аудит, аудиторські докази, фінансові інвестиції, облік фінансових інвестицій, аудиторський висновок

Постановка проблеми. Внутрішній аудит операцій з фінансовими інвестиціями в сучасних умовах розвитку та управління акціонерними товариствами відіграє важливу роль у досягненні довгострокових стратегічних і оперативних цілей, які спрямовані на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством.

Пильна увага зі сторони служби внутрішнього аудиту (СВА) та керівництва підприємства до операцій з фінансовими інвестиціями також обумовлена тим, що завдяки наявності фінансових інвестицій та ефективності операцій з ними можливо підвищувати інвестиційну привабливість підприємства та збільшувати вхідні грошові потоки. Саме тому перед внутрішніми аудиторами та керівниками СВА постають питання, пов'язані з вдосконаленням методики внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями.

Аналіз підходів щодо теми дослідження. Загальні питання аудиту операцій з фінансовими інвестиціями досить ґрунтовно висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Проте серед науковців існують різні підходи щодо організації та методики проведення зовнішнього і внутрішнього аудиту фінансових інвестицій. Так, Сагова О.В. досліджує загальні питання організації та методики зовнішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями та організації комп'ютерного аудиту фінансових інвестицій за МСА [1; 2]. Даний автор у своїх дослідженнях не розкриває особливості проведення аудиту згідно вимог П(С)БО, щодо обліку фінансових інвестицій та не приділяє значної уваги питанням, пов'язаним з інформаційно-аналітичним забезпеченням аудиту.

Соколов Б. Н. розкриває типову методику перевірки фінансових інвестицій організацій з точки зору діяльності СВА. Але, дана методика не враховує те, що внутрішній аудит спрямовано на розробку рекомендацій стосовно підвищення ефективності використання та політики управління операціями з фінансовими інвестиціями [3, с.114-116].

Зонова А. В. детально розглядає методику проведення зовнішнього аудиту фінансових інвестицій, але не приділяє уваги питанням організації аудиту та

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

ефективності операцій з фінансовими інвестиціями [4, с.226-229].

Проведений аналіз літературних джерел свідчить про те, що всі дослідження зазначених авторів є надзвичайно актуальними і доповнюють один одного, але відсутність комплексного підходу щодо методики проведення внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями потребує подальшого вивчення і обґрунтування виділених питань.

Метою дослідження є розробка і обґрунтування загальної методики проведення внутрішнього аудиту фінансових інвестицій.

Основні результати дослідження. З метою підвищення ефективності внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями в АТ пропонується проведення перевірок за наступними етапами (рис.1).

На першому етапі проходить уточнення методики та техніки проведення перевірки фінансових інвестицій з метою підтвердження достовірності облікових даних та фінансової звітності відносно об'єктів бухгалтерського обліку.

Під час проведення аудиту операцій з фінансовими інвестиціями необхідно встановити відповідність даних первинних документів з обліку необоротних активів даним журналу №4, відомості № 4.2, Головній книзі, оборотно-сальдовій відомості, а також підтвердити данні фінансової звітності які знайшли відображення в:

- формі №1 «Баланс» - у рядках 040 «Довгострокові фінансові інвестиції, як обліковуються за методом участі у капіталі інших підприємств», 045 «Інші фінансові інвестиції» та 220 «Поточні фінансові інвестиції» [5];

- формі №5 «Примітки до річної фінансової звітності» у розділі IV «Фінансові інвестиції».

На етапі аудиту фінансових інвестицій:

1.1. Здійснюється детальне планування проведення аудиту операцій з фінансовими інвестиціями, зокрема: аудитор вивчає особливості бізнесу клієнта; визначає ефективність та надійність систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю підприємства; розраховує рівень аудиторського ризику та суттєвості; визначає обсяг вибірки інформації відносно фінансових інвестицій; розробляє аудиторські процедури, які доцільно застосовувати під час виконання аудиту фінансових інвестицій; здійснює документальне оформлення результатів планування (складає план та програму аудиту фінансових інвестицій);

На другому етапі внутрішньому аудиту необхідно провести перевірку діючої системи бухгалтерського обліку фінансових інвестицій з метою визначення її ефективності. Проведення внутрішнього аудиту системи бухгалтерського обліку рекомендуємо здійснювати за наступними напрямками, зосередивши основну увагу на:

2.1. Організації та методиці обліку операцій з фінансовими інвестиціями:

- робочому плані рахунків з обліку фінансових інвестицій;
- облікових номенклатурах з обліку фінансових інвестицій;
- носіях облікової інформації про фінансові інвестиції;
- розробці ефективного графіку документообігу та документопотоку за окремими видами фінансових інвестицій та ін.

Під час проведення внутрішнього аудиту системи бухгалтерського обліку необхідно:

2.1.1. Ознайомлення з діючим планом рахунків та елементами облікової політики підприємства, щодо оцінки та критеріїв віднесення об'єктів обліку у склад поточних або довгострокових фінансових інвестицій, а також особливостей відображення операцій з фінансовими інвестиціями.

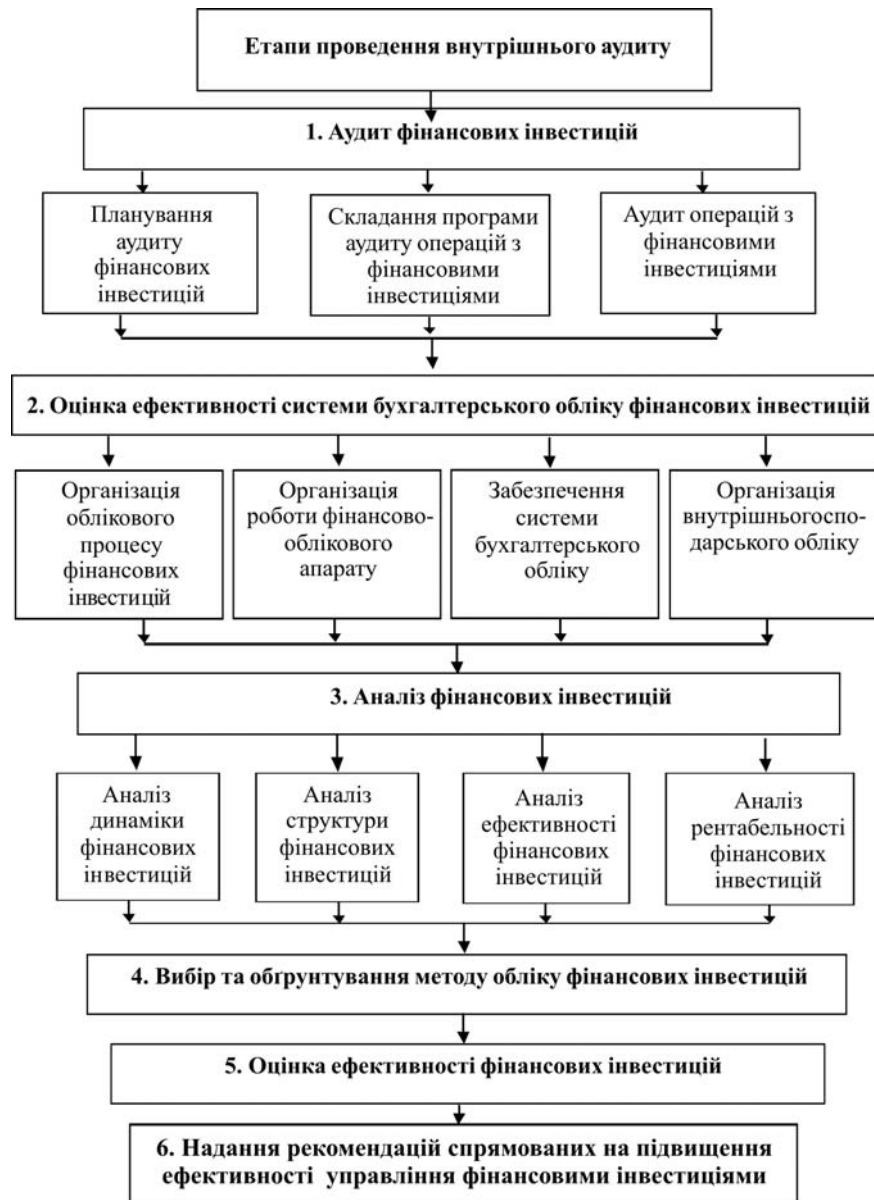

Рис. 1. Внутрішній аудит операцій з фінансовими інвестиціями

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ
З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ**

Під час здійснення внутрішнього аудиту необхідно визначити дотримання вимог щодо діючого законодавства, а саме: аудитор повинен приділити увагу питанням відповідності окремих елементів облікової політики методологічним засадам щодо організації та методики обліку фінансових інвестицій. Методологічні засади фінансового обліку інвестицій регламентуються П(С)БО 2 «Баланс», П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» [6], П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [7], П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», 20 «Консолідована фінансова звітність» та Інструкцією «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» №291. Згідно інструкції № 291 інформація про рух поточних фінансових інвестицій повинна узагальнюватися на рахунках 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» та 35 «Поточні фінансові інвестиції» [8].

2.1.2. Оцінка та відображення в обліку поточних фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції початково оцінюються і відображаються в бухгалтерському обліку за собівартістю, а саме:

- за дебетом рахунка 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображають вартість придбаних еквівалентів грошових коштів (субрахунок 351) та інших поточних фінансових інвестицій (субрахунок 352) за їх собівартістю та суми дооцінки при збільшенні справедливої (ринкової) вартості;

- за кредитом рахунка 35 списуються балансова вартість реалізованих (таких, що вибули) інвестицій та суми їх уцінки [8] (табл. 1).

Таблиця 1

Облік придбання поточних фінансових інвестицій

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Передано акції підприємства А в обмін на акції підприємства Б:		
1.1.	- на номінальну вартість переданих акцій;	352	46
1.2.	- на різницю між номінальною та ринковою вартістю переданих акцій	352	421
2.	Передано товари підприємства А в обмін на облігації підприємства В:		
2.1.	- на справедливу вартість товарів;	361	702
2.2.	- на балансову вартість товару;	902	281
2.3.	- на податкове зобов'язання з ПДВ;	702	641
3.	Списано на фінансові результати дохід від реалізації товарів	702	791
4.	Зараховано фінансові інвестиції за справедливою вартістю:	352	361
4.1.	- придбано за грошові кошти цінні папери підприємства Д:		
4.2.	- на собівартість придбаних акцій;	352	311
4.3.	- на собівартість придбаних облігацій	352	311

Внутрішньому аудитору необхідно звернути увагу на те що сальдо дебетове відображає справедливу вартість фінансових інвестицій на дату балансу, самі поточні фінансові інвестиції в балансі відображається у складі поточних активів. Аналітичний облік здійснюється за видами фінансових інвестицій із

забезпеченням можливості одержання інформації про інвестиції як на території країни, так і за її межами.

Саме тому внутрішньому аудитору необхідне проведення більш детальної перевірки операцій з поточними фінансовими інвестиціями (табл. 2) за наступними напрямками: облік придбання поточних фінансових інвестицій; розподіл вартості послуг брокера з придбання цінних паперів; облік придбання та реалізації поточних фінансових інвестицій.

Таблиця 2

Облік придбання та реалізації поточних фінансових інвестицій

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Придбано акції за ринковою вартістю	352	311
1.1.	Відображено послуги брокера	352	685
1.2.	Уцінено вартість акцій підприємства	975	352
2.	Реалізовано фінансові інвестиції:		
2.1.	- на вартість реалізації;	311	741
2.2.	- на облікову вартість інвестицій;	971	352
2.3.	- списано доходи від реалізації на фінансові результати;	741	792
2.4.	- списано собівартість інвестицій на фінансові результати	792	971

2.1.3. Облік фінансових інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства. Під час проведення перевірки необхідно підтвердити правомірність здійснення операцій з фінансовими інвестиціями в акції, у тому числі в дочірні та асоційовані підприємства та розкриття цієї інформації у фінансовій звітності підприємства. Необхідність проведення даної перевірки зумовлено тим, що розмір таких інвестицій є критерієм наявності контролю інвестора щодо підприємства, в яке роблять фінансові інвестиції, та визначає статус останнього. Саме тому на даній стадії перевірки необхідне проведення внутрішнього аудиту за наступними операціями:

- необхідно звернути особливу увагу правильності визначення первісної оцінки фінансових інвестицій у дочірні та асоційовані підприємства. Дана перевірка повинна здійснюватися за наступними обліковими напрямками, а саме:

- облік придбання фінансової інвестиції (табл. 3);
- облік придбання фінансової інвестиції в обмін на акції власної емісії (табл. 4).

Таблиця 3

Облік придбання фінансової інвестиції

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Здійснено інвестицію в дочірнє підприємство	141	311
2.	Відображено витрати на послуги з придбання акцій	141	685

Одним зі шляхів придбання контрольних пакетів підприємств є їх обмін на цінні папери власної емісії. Критерії такого обміну обумовлюються в договорі, укладеному між інвестором і підприємством, у яке передбачається здійснити

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ
З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ**

фінансові інвестиції. Якщо придбання фінансової інвестиції здійснюється шляхом обміну на цінні папери власної емісії, то собівартість фінансової інвестиції визначається за справедливою вартістю переданих цінних паперів (П(С)БО 12) [7];

- облік придбання фінансової інвестиції в обмін на основні засоби (табл. 5).

Таблиця 4

Облік придбання фінансової інвестиції в обмін на акції власної емісії

№	Зміст господарської операції	Д-т	К-т
1.	Збільшено статутний капітал компанії А на суму додатково випущених акцій	46	40
2.	Здійснено фінансову інвестицію в дочірнє підприємство за номінальною вартістю переданих цінних паперів	141	46
3.	Відображається різниця між справедливою та номінальною вартістю акцій компанії А, переданих в обмін на акції компанії Б	141	421

Таблиця 5

Облік придбання фінансової інвестиції в обмін на основні засоби

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів	141	10
2.	Знос переданого об'єкта основних засобів	131	10
3.	Різниця між справедливою та залишковою вартістю переданого об'єкта основних засобів	141	746

Слід зазначити те, що облік даних операцій здійснюється на рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» (за окремими субрахунками) де відображається собівартість фінансової інвестиції. Під час придбання фінансової інвестиції шляхом обміну на інші активи, собівартість фінансової інвестиції визначається за справедливою вартістю цих активів;

- облік фінансових інвестицій в обмін на товари (табл. 6).

Таблиця 6

Облік фінансових інвестицій в обмін на товари

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Відвантажено товари підприємством М в обмін на акції	141	702
2.	Нараховано суму ПДВ	702	641
3.	Списано собівартість товарів	902	281
4.	Списано дохід на збільшення фінансового результату	702	791
5.	Списано собівартість товарів на зменшення фінансового результату	791	902

Під час проведення внутрішнього аудиту необхідно здійснити перевірку типової кореспонденції рахунків з операціями які знайшли відображення на рахунках бухгалтерського обліку організації.

2.1.4. Облік фінансових інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства та їх оцінка на дату балансу.

На даному етапі проведення внутрішнього аудиту необхідно дати оцінку обраним методам обліку фінансових інвестицій (метод участі в капіталі, метод собівартості) відповідно до П(С)БО 12 [7].

Перевірка повинна здійснюватися за наступними обліковими напрямками, а саме:

- облік фінансових інвестицій за методом участі у капіталі (табл. 7, 8).

Таблиця 7

Облік фінансових інвестицій за методом участі у капіталі

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Здійснено фінансову інвестицію в дочірнє підприємство	141	311
2.	Відображено частку інвестора в чистому прибутку дочірнього підприємства	141	721
3.	Відображено суму нарахованих дивідендів	373	141
4.	Відображено частку інвестора в сумі збільшення додаткового капіталу	141	423
5.	Списано суму доходу від інвестицій в дочірнє підприємство на фінансовий результат від фінансових інвестицій	721	792

Таблиця 8

Відображення витрат

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Відображено інвестором частку в збитках дочірнього підприємства	96	141
2.	Списано втрати від участі в капіталі на зменшення фінансового результату від фінансових інвестицій	792	96

Метод участі в капіталі – це метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування (П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати») [6].

Внутрішньому аудиту необхідно звернути увагу не те, що відповідно до П(С)БО 12, метод участі в капіталі передбачає, що балансова вартість фінансових інвестицій збільшується (зменшується) на суму, котра є часткою інвестора в чистому прибутку (збитку) об'єкта інвестування за звітний період, із включенням цієї суми до складу доходу (втрат) від участі в капіталі. Водночас балансова вартість фінансових інвестицій зменшується на суму визнаних дивідендів від об'єкта інвестування. Крім того, балансова вартість фінансових інвестицій збільшується (зменшується) на частку інвестора в сумі інших змін у власному капіталі об'єкта інвестування за звітний період (крім змін за рахунок прибутку чи збитку) з включенням (виключенням) цієї суми до відповідних статей власного капіталу інвестора. При цьому якщо сума зменшення частки капіталу інвестора в сумі інших змін у власному капіталі об'єкта інвестування перевищує відповідну статтю власного капіталу інвестора, то на таку різницю зменшується (збільшується) нерозподілений прибуток (непокритий збиток). Саме тому, особливу увагу під час здійснення перевірки за даним напрямком необхідно приділити тому, що зменшення балансової вартості фінансових інвестицій відображається в бухгалтерському обліку лише на суму, яка не призводить до

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ
З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ**

від'ємного значення вартості фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції, які внаслідок зменшення їх балансової вартості досягають нульової вартості, відображаються в бухгалтерському обліку у складі фінансових інвестицій за нульовою вартістю. Отже, фінансові інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі, на дату балансу відображаються за вартістю, визначеною з урахуванням усіх змін у власному капіталі об'єкта інвестування, крім тих, котрі є результатом операцій між інвестором і об'єктом інвестування.

Інвестиції обліковуються за методом участі в капіталі на останній день місяця, в котрому об'єкт відповідає визначенню асоційованого чи дочірнього підприємства. Застосування методу участі в капіталі для обліку фінансових інвестицій припиняється з останнього дня місяця, в якому об'єкт інвестування не відповідає критеріям асоційованого чи дочірнього підприємства;

- облік фінансових інвестицій за собівартістю (табл. 9).

Таблиця 9

Облік фінансових інвестицій за собівартістю

№	Зміст операції	Д-т	К-т
1.	Здійснено фінансову інвестицію компанією М в компанію А	142	311
2.	Нараховано суму дивідендів, що підлягає отриманню	373	731
3.	Відображено суму отриманих дивідендів	311	373
4.	Списується на витрати зменшення балансової вартості фінансових інвестицій	977	142

Облік операцій за даним напрямом перевірки регламентовано П(С)БО 12 та передбачає що фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства в бухгалтерському обліку відображаються за методом собівартості, якщо:

а) фінансові інвестиції придбані та утримуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати їх придбання;

б) асоційоване чи дочірнє підприємство веде діяльність в умовах, що обмежують його здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, який перевищує дванадцять місяців.

Внутрішньому аудитору необхідно враховувати те, що метод обліку фінансових інвестицій за собівартістю полягає в тому, що інвестор відображає інвестиції в дочірнє чи асоційоване підприємство за собівартістю і визнає прибуток лише в сумі дивідендів, отриманих від такого підприємства на акумульований чистий прибуток об'єкта інвестування, який виникає після дати придбання акцій інвестором. Дивіденди, отримані понад такий прибуток, зменшують балансову вартість інвестицій. Сума зменшення балансової вартості фінансових інвестицій на дату балансу відображається у складі інших витрат.

2.1.5. Облік інвестицій в облігації. На даному етапі внутрішній аудитор, повинен:

- перевірити правильність відображення операцій в обліку;

- розрахувати ефективність вкладень грошових коштів в інвестиції. Слід зазначити, що фінансові інвестиції у довгострокові облігації передбачають періодичне одержання відсотків відповідно до номінальної відсоткової ставки та

відшкодування власникам номінальної вартості по завершенні терміну позики, тобто при їх погашенні. Як і інші види придбаних цінних паперів, облігації початково відображаються за собівартістю. Тобто на момент купівлі суттєвою, з точки зору обліку, є ринкова вартість облігацій. Ринкова вартість придбаних облігацій може відрізнятися від номінальної: бути вищою чи нижчою. Це означає, що облігації можуть бути придбані з премією або з дисконтом;

- визначити мету інвестування (одержання прибутку на тимчасово вкладені грошові кошти чи довгострокове інвестування для важливіших програм).

Методологічні основи обліку інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення, визначені П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та Інструкцією № 291 згідно якої облік інвестицій у боргові зобов'язання, що утримуються до моменту погашення, використовується рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», субрахунки 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» та 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам». За дебетом рахунка 14 відображаються оприбуткування придбаних торгових зобов'язань за їх первісною собівартістю та сума амортизації дисконту. За кредитом рахунка 14 – номінальна вартість облігацій, одержана/нарахована при погашенні, та суми амортизації премії. Сальдо дебетове (в аналітичному обліку – боргові зобов'язання) відображає залишок інвестицій за їх амортизованою (балансовою) собівартістю. Згідно з п. 17 П(С)БО 2 «Баланс», інвестиції, придбані на період більше року, відображаються в бухгалтерському балансі за статтею «Довгострокові фінансові інвестиції» (рядок 045) [5].

Аналітичний облік інвестицій ведеться за їх видами та об'єктами інвестування.

Облік сум амортизації дисконту (премій), відповідно до П(С)БО 12, здійснюється одночасно з нарахуванням відсотків з придбаних облігацій на рахунках інших фінансових доходів (субрахунок 733 «Інші доходи від фінансових операцій») та інших фінансових витрат (субрахунок 952 «Інші фінансові витрати») з одночасним збільшенням або зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій відповідно. Згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій, та суми амортизації дисконту відображаються у статті «Інші фінансові доходи» (рядок 120) Звіту про фінансові результати, а суми амортизації премій – у статті «Фінансові витрати» (рядок 140) [6].

На даному етапі внутрішній аудитор повинен здійснити перевірку операцій з обліку інвестицій у облігації (табл. 10) за наступними напрямками, пов'язаними з:

- порядком відображення операцій з інвестиціями у фінансовому звіті;
- розрахунком амортизації дисконту за інвестиціями в облігації.

Таблиця 10

Облік інвестицій у облігації

№	Зміст операцій	Д-т	К-т
1.	Придбано за грошові кошти облігації	142 (143)	311
2.	Нараховано відсотки з облігацій до отримання.	373	732
3.	Одержано відсотки	311	373
4.	Надійшли кошти від погашення облігацій	311	142 (143)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Основною метою перевірки обґрунтованості віднесення об'єктів до фінансових інвестицій є перевірка дотримання умов ідентифікації об'єктів, як фінансових інвестицій та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності підприємства;

2.2. Роботу фінансово-облікового апарату за умов провадження новітніх інформаційних систем та технологій, що надасть змогу своєчасно здійснювати реєстрацію операцій з фінансовими інвестиціями, а також формувати бухгалтерські проведення;

2.3. Створити необхідне організаційне, інформаційне, правове, технічне забезпечення бухгалтерського обліку з метою підвищення ефективності інформаційно-облікової конструкції фінансових інвестицій;

2.4. Ввпровадити в систему управління підприємством адаптивну систему внутрішньогосподарського обліку фінансових інвестицій;

3. На етапі проведення аналізу фінансових інвестицій, необхідно:

3.1. Дослідити динаміку фінансових інвестицій за аналізований період;

3.2. Вивчити структуру фінансових інвестицій у розрізі їх видів та методів обліку;

3.3 Проаналізувати ефективність фінансових інвестицій;

3.4 Провести аналіз рентабельності фінансових інвестицій у розрізі їх видів;

3.5 Здійснити факторний аналіз рентабельності фінансових інвестицій.

При аналізі фінансових інвестицій доцільно використовувати наступні методи: порівняння, табличний, графічний, метод абсолютних та відносних величин, факторний аналіз та ін.;

4. Важливим етапом внутрішнього аудиту фінансових інвестицій є обґрунтування обраного підприємством методу обліку фінансових інвестицій. Саме тому внутрішньому аудиторю необхідно дослідити та дати оцінку правомірності застосування обраних підприємством методів оцінки фінансових інвестицій на дату балансу, які запропоновані П(С)БО 12:

4.1. Фінансові інвестиції (крім інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення або обліковуються за методом участі в капіталі) на дату балансу відображаються за справедливою вартістю. Фінансові інвестиції, справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються на дату балансу за їх собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестиції;

4.2. Фінансові інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення, відображаються на дату балансу за амортизованою собівартістю;

4.3. Фінансові інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства та в спільну діяльність зі створенням юридичної особи (спільного підприємства) на дату балансу відображаються за вартістю, що визначена за методом участі в капіталі, окрім випадків, зазначених у П(С)БО 12;

5. Наступним кроком внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями є оцінка їх ефективності.

Внутрішньому аудиторю необхідно вибрати оптимальну модель оцінки ефективності фінансових інвестицій, а саме:

5.1. Фінансові інвестиції в облігації:

5.1.1. Облігації з періодичною виплатою відсотків: базова модель оцінки поточної вартості облігацій з періодичною виплатою відсотків; модель оцінки поточної прибутковості облігацій з періодичною виплатою відсотків; модель оцінки прибутковості до погашення облігацій з періодичною виплатою відсотків;

5.1.2. Облігації з виплатою всієї суми відсотків при її погашенні: модель оцінки поточної вартості облігацій з виплатою всієї суми відсотків при її погашенні;

5.1.3. Дисконтні облігації: модель оцінки поточної вартості облігацій, які реалізуються з дисконтом без виплати відсотків; модель оцінки дохідності дисконтних облігацій за ефективною ставкою відсотка; модель оцінки дохідності дисконтних облігацій за простою ставкою відсотка;

5.2. Фінансові інвестиції в акції:

5.2.1. Акції, які використовуються протягом невизначеного періоду: модель оцінки вартості акції при її використанні протягом невизначеного періоду;

5.2.2. Акції зі стабільним рівнем дивідендів: модель оцінки вартості акцій зі стабільним рівнем дивідендів;

5.2.3. Акції з постійно зростаючим рівнем дивідендів: модель Гордона;

5.2.4. Акції, що використовуються протягом чітко визначеного терміну: модель оцінки вартості акції, використовуваної протягом заздалегідь визначеного терміну; модель оцінки кінцевої прибутковості акції;

6. На шостому етапі внутрішній аудитор готує аудиторський звіт або аудиторський висновок у якому містяться рекомендації щодо підвищення ефективності систем обліку, контролю та політики управління операцій з фінансовими інвестиціями.

Застосування комплексного підходу щодо проведення внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями дозволить розробити ефективну політику управління фінансовими інвестиціями та своєчасно вживати заходи щодо прогнозування та попередження кризових явищ.

Висновки. Запропоновані у статті рекомендації дозволять за рахунок виділених напрямів проведення внутрішнього аудиту фінансових інвестицій своєчасно виявити та попередити порушення, а також внести необхідні зміни в облікову політику організації.

Виділені етапи проведення внутрішнього аудиту фінансових інвестицій, а також аудиторські процедури, які будуть застосовуватися у ході перевірки, повинні затверджуватися на стадії планування та регламентуватися внутрішніми стандартами (положеннями) аудиту в АТ.

Внутрішній аудит фінансових інвестицій повинен бути спрямований на збір аудиторських доказів, проведення аналізу, застосування моделей і методів з метою розробки рекомендацій щодо оптимізації роботи облікового апарату, а також напрямів підвищення ефективності політики управління операцій з фінансовими інвестиціями.

Вищевикладене дає підставу вважати, що актуальність обраної теми, її практична значущість, а також новизна матеріалу визначає наукову і практичну цінність статті.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Питання, які розглянуті автором у статті потребують подальшого вивчення в частині розробки стандартів та методичних рекомендацій стосовно організації та техніки проведення внутрішнього аудиту операцій з фінансовими інвестиціями.

Список літератури

1. Сагова О.В. Особливості організації та методики аудиту фінансових інвестицій / О.В. Сагова // Економічний аналіз: збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 6. – С. 489-492.
2. Сагова О.В. Організація комп'ютерного аудиту фінансових інвестицій / О.В.Сагова // Науковий вісник Ужгородського університету: збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 29, Ч. 2. – С. 235-239.
3. Соколов Б.Н. Внутренний аудит и контроль: организация, методика, практика / Б.Н. Соколов. – М.: Издательский Дом «Бухгалтерский учет», 2010. – 272 с.
4. Зонова А.В. Бухгалтерский учет и аудит: учебник / А.В. Зонова, С.В. Банк, Н. Бачуринская, О.А. Банк; под общей ред. д-ра экон. наук, профессора А.В. Зоновой. – М.: Рид Групп, 2011. – 480 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» (зі змінами і доповненнями) / Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87. – Офіц. вид. – К.: Офіційний вісник України, 1999, № 25 (09.07.99), 1217 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» (зі змінами і доповненнями) / Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87– Офіц. вид. – К.: Офіційний вісник України, 1999, № 25 (09.07.99), 1217 с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» (зі змінами і доповненнями) / Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. № 91. – Офіц. вид. – К.: Офіційний вісник України від 09.06.2000 - 2000 р., № 21, стор. 90.
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (зі змінами і доповненнями) / Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 N 291 – Офіц. вид. – Офіційний вісник України офіційне видання від 14.01.2000, № 52, стор. 78.

Поступила в редакцію 01.06.2012 г.

Сметанко А.В. Усовершенствование методики внутреннего аудита операций с финансовыми инвестициями / А.В. Сметанко // Ученые записки ТНУ. Серия: Экономика и управление. – 2012. – Т. 25 (64), № 2. – С. 132-143.

Раскрыты проблемные вопросы методики внутреннего аудита операций с финансовыми инвестициями. Выделены основные этапы и направления проведения внутреннего аудита операций с финансовыми инвестициями.

Ключевые слова: внутренний аудит, аудиторские доказательства, финансовые инвестиции, учет финансовых инвестиций, аудиторский вывод.

Smetanko A.V. Improvement of methodology of internal audit operations with financial investments / A.V. Smetanko // Uchenye zapiski TNU. Series: Economy and management. – 2012. – Vol. 25 (64), № 2. – P. 132-143.

The problem questions of methodology of internal audit operations with financial investments are exposed. Basic stages and directions of conducting internal audit operations with financial investments are specified.

Keywords: internal audit, public accountant proofs, financial investments, accounting of financial investments, auditors conclusion.